

HEMBYSE ARCHEOLOGIE

Izegem, Zuidkaai

ONDERZOEKSRAPPORT HEMBYSE ARCHEOLOGIE

Nº.7

ONDERDEEL PROGRAMMA VAN MAATREGELEN
VOORONDERZOEK ZONDER INGREEP IN DE
BODEM

Bureaustudie

De Smaele Bart & Pieters Hadewijch

2017

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	3
1.1	Administratieve fiche	3
1.2	Omkadering van het onderzoek	5
2	GEMOTIVEERD ADVIES	6
2.1	Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek.....	6
2.2	Impactbepaling van de geplande werken	6
2.3	De waardering van de site.....	7
2.4	Bepaling van de maatregelen	8
3	PROGRAMMA VAN MAATREGELEN.....	9
3.1	Vraagstelling en onderzoeksdoelen	9
3.2	Onderzoeksstrategie en -methode.....	9
3.3	Onderzoekstechnieken	10
3.4	Afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk.....	10
3.5	Randvoorwaarden.	10
4	BESLUIT	11
5	LIJST VAN GEBRUIKTE GRONDPLANNEN.....	12
6	LIJST VAN FIGUREN.....	13

1 INLEIDING

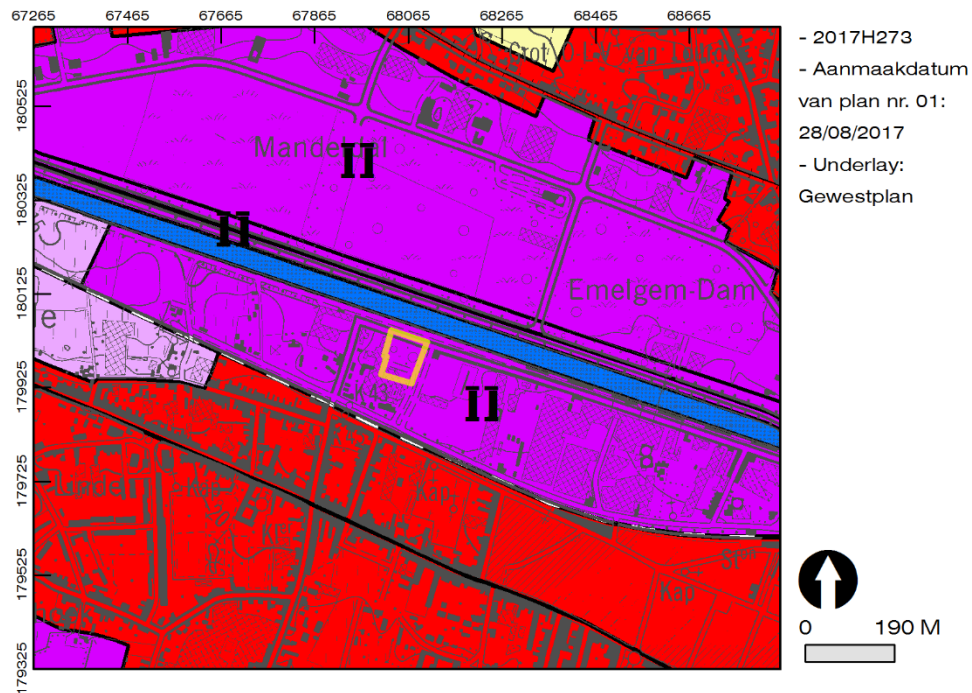
1.1 Administratieve fiche

Projectcode Onroerend Erfgoed	2017H273
Projectgebied	Izegem, Zuidkaai 18
Grootte projectgebied	7187,5 vierkante meter
Ligging	West-Vlaanderen
Lambert 72-coördinaten (m)	NW: X: 68029,088 x Y: 180046,107 meter (ZO) X: 68071,951 x Y: 179934,584 meter
Kadaster	Afdeling: 4 Sectie: D Percelen: 933K
Initiatiefnemer	GC-A Architecten Veldstraat 11 8760 Meulebeke
Uitvoerder	Hembyse Archeologie
Interne projectsigle Hembyse Archeologie	IZE-ZUI
Type onderzoek	Archeologienota
Verantwoordelijke uitgever van het onderzoeksrapport	Hembyse Archeologie
Plaats en jaar van uitgave	Gent, 2017
Wettelijk depot	ISSN 2566-2732
Bibliografische referentie	De Smaele B. & Pieters H., 2017, <i>Archeologienota naar aanleiding van de bouw van een bedrijfsverzamelgebouw te Izegem</i> , Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 7, Gent.
Termijn van het onderzoek	7 werkdagen
Betrokken actoren en specialisten met vermelding van rol/functie	Hadewijch Pieters, erkend archeoloog Bart De Smaele, erkend archeoloog Hembyse bvba, erkend archeoloog
Gecontacteerde regiospecialisten	Willem Hantson, BIERADAR, Bernard Nolf (Heemkundekring Ten Mandere Izegem)
Resultaten	Alluvium van de Mandel, 20 ^e -eeuwse aanvullingen
Aanbeveling	Geen verder onderzoek
Bewaarplaats archief	Geen erkend depot van toepassing
Bewaarplaats roerende archeologische objecten	Geen erkend depot van toepassing
Opmerkingen	Nvt.

Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.

1.2 Omkadering van het onderzoek

In de zomer van 2017 werd door architectenbureau GC-A aan Hembyse Archeologie gevraagd een archeologienota op te maken voor de geplande bouw van een KMO-unit aan de Zuidkaai te Izegem, West-Vlaanderen.

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied op het gewestplan, aanmaakschaal 1:1.

De archeologienota bestaat in zijn geheel uit drie onderdelen: een privacyfiche (niet publiek beschikbaar), een verslag van resultaten en een programma van maatregelen.

In onderstaand onderdeel wordt gemotiveerd waarom geen verder onderzoek geadviseerd wordt.

2 GEMOTIVEERD ADVIES

2.1 Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Het uitgevoerde vooronderzoek is een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem, aangezien een vooronderzoek met ingreep in de bodem binnen het projectgebied niet mogelijk was. De gronden zijn op dit moment gedeeltelijk bebost en er zijn kleine gebouwen en koterijen aanwezig, waardoor een vooronderzoek met ingreep in de bodem überhaupt niet mogelijk is (zie §3.5. *Randvoorwaarden*).

Dit vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bestaat dus louter in de vorm van een bureauonderzoek.

Dit bureauonderzoek kon volledig worden uitgevoerd:

- het plangebied kon worden afgebakend
- reeds verstoorde zones zijn in kaart gebracht
- de gekende ecologische en aardkundige data zijn geïnventariseerd
- de gekende archeologische en historische waarden en indicatoren van het onderzoeksgebied zijn geïnventariseerd
- er is een inzicht verworven in de geplande werken binnen het projectgebied, waardoor de potentiële impact op het bodemarchief duidelijk is geworden
- er werd een visuele inspectie van het projectgebied uitgevoerd zowel met het oog op het bepalen van de verdere onderzoeksstrategie als voor het registreren van relevante archeologische en landschappelijke indicatoren.
- Controleboringen zijn uitgevoerd, deze data zijn in het verslag van resultaten opgenomen.

6

Het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem heeft, in zijn huidige vorm, de mogelijkheid geboden een historisch en archeologisch overzicht van het projectgebied te schetsen en om de gepaste maatregelen – enkel indien er aanwijzingen zijn voor bewaarde archeologische sites- voor het verdere verloop van het archeologische traject uit te tekenen.

2.2 Impactbepaling van de geplande werken

Op basis van de inzichten, verworven in de geplande werken binnen het projectgebied, kan worden gesteld dat de impact van de geplande werken bestaat uit verschillende elementen.

- Verwijderen van de bestaande structuren aan de oppervlakte
- Plaatsing van funderingen , waarvan de zolen zich 55 centimeter onder de vloerplas van het gebouw bevinden. De diepte van de funderingen zelf zal door de stabiliteitsingenieur worden beslist op basis van de grondsamenstelling en de lastendaling.
- het aanleggen van rioleringen, nutsleidingen

- bouwen van nieuwe KMO-units

Gelet op de mogelijke verstoring van het eventueel aanwezige archeologische erfgoed dienen – enkel indien er aanwijzingen zijn voor bewaarde archeologische sites- maatregelen genomen te worden ten einde deze archeologische sites vast te stellen, te registreren en waarderen, en te behoeden van vernietiging.

Deze maatregelen worden in §3. *Programma van Maatregelen* besproken.

2.3 De waardering van de site

Op basis van de gegevens uit het verslag van resultaten kan worden gesteld dat:

1. het onderzoeksgebied zich in het alluviale gebied van de rivier de Mandel bevindt
2. het onderzoeksgebied voor zo ver gekend tot in de 20^e eeuw een nat onbebouwd en mogelijk ook weinig gecultiveerd gebied was
3. op basis van de controleboringen kan worden gesteld dat 83% van het onderzoeksgebied bestaat uit een ophoging van het terrein, die minimaal tot een diepte van 1,43 meter onder het maaiveld reikt. Deze ophoging bestaat uit recent bouwpuin.
4. op basis van de controleboringen kan worden gesteld dat slechts in 17% van het onderzoeksgebied (een smalle strook bos langs de straatzijde) de natuurlijke bodemopbouw bewaard is en dit op een diepte vanaf 90 centimeter onder het huidige maaiveld. Het afdekkende pakket bestaat uit aangevoerd zand, dat ook in het centrale deel van het onderzoeksgebied de eerder besproken puinlaag afdekt.
5. op basis van de bewaarde natuurlijke bodemopbouw kan worden gesteld dat het onderzoeksgebied onderhevig was aan alluviale afzettingen, met kleiige afzettingen en reductie van de bodem. Dit wijst dus op een vrij permanent waterverzadigde bodem, wat strookt met de landschappelijke en bodemkundige situering.
6. op basis van de archeologische data van de ruime regio kan worden gesteld dat dergelijke laaggelegen alluviale gebieden voornamelijk vanaf de middeleeuwen als rootweiden werden gebruikt, maar dat bewoning of zelfs landbouw in deze gebieden niet of nauwelijks voorkwam
7. op basis van de vergelijking tussen de diepte ten opzichte van de TAW van (1) de bewaarde bodemopbouw en (2) de vastgestelde diepte van de verstoring, kan worden gesteld dat 83% van het onderzoeksgebied

verstoord is tot een diepte van 14,57 meter t.o.v. de TAW, terwijl de bovenzijde van de natuurlijke bodem (17% van het onderzoeksgebied) zich op een diepte van 15,18 meter t.o.v. de TAW bevindt. Dit impliceert een verstoring van 60 centimeter van de natuurlijke bodemopbouw over 83% van het onderzoeksgebied. Deze bestaande verstoring is dus nefast voor de bewaring van archeologische sporen en structuren.

Op basis van deze data kan worden gesteld dat de kans op de aanwezigheid van goed bewaarde archeologische sporen en structuren zeer laag is. De archeologische sporen die eventueel aanwezig zijn binnen het gedeelte van het onderzoeksgebied waar de bodemopbouw bewaard is (de noordelijke strook bos, 17% van het terrein), zouden uiteindelijk niet in een ruimere archeologische context geïnterpreteerd kunnen worden.

De site moet dus beschouwd worden als historisch waardevol, maar archeologisch niet waardevol.

2.4 Bepaling van de maatregelen

Het volledige projectgebied zal door de geplande werken worden verstoord, waardoor een behoud van het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed in situ niet mogelijk is.

Gezien het feit dat het verslag van resultaten aangetoond heeft dat de kans op het aantreffen van goed bewaarde archeologische sporen zeer laag is, worden verdere maatregelen niet noodzakelijk geacht.

3 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

3.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Het doel van de bureaustudie was een inzicht te verkrijgen in het archeologisch potentieel van het projectgebied, alsmede de impact van de geplande werken op het archeologische erfgoed in te schatten. Aldus kan een advies gevormd worden voor de vervolgstategie op de projectlocatie.

Aan de hand van de ingezamelde data kan gesteld worden dat de verwachting met betrekking tot alle periodes zeer laag is. Bijgevolg worden verdere maatregelen niet noodzakelijk geacht en dienen geen verdere onderzoeksvragen te worden gesteld.

3.2 Onderzoeksstrategie en -methode

De onderzoeksstrategie wordt bepaald als een traject van verschillende onderzoeksmethodes, waarbij dient te worden afgewogen of deze individuele methodes mogelijk, nuttig, schadelijk en/of noodzakelijk zijn. Onderstaande tabel geeft de mogelijke onderzoeksmethodes weer.

Soort onderzoek	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Evaluatie
Bureauonderzoek	JA	JA	NEE	JA	Is reeds uitgevoerd.
Archiefonderzoek	JA	NEE	NEE	NEE	Niet noodzakelijk, er is voldoende data beschikbaar.
Geofysisch onderzoek	JA	NEE	NEE	NEE	Grondradar of weerstandsmeting zal sterk worden vertroebeld door recente puinlagen en leidingen. Hoge kostprijs.
Veldkartering	NEE	NEE	NEE	NEE	De site is opgehoogd.
Landschappelijke boringen	NEE	JA	NEE	NEE	De site is opgehoogd, de puinlagen laten geen booronderzoek in grid toe.
Verkennde en waarnemende archeologische boringen	NEE	NEE	NEE	NEE	Er zijn geen concrete aanwijzingen voor de aanwezigheid van steentijdsites binnen het projectgebied. Tevens weinig effectief voor het opsporen van grondsporen. De site is tevens grotendeels verstoord.
Proefsleuven/ proefputten	NEE	NEE	NEE	NEE	Zeer lage kans op het aantreffen van goed bewaarde archeologische sporen. Hoge logistieke kosten voor het afgraven van puinlagen, alvorens veilig werken mogelijk is.
Andere	NEE	NEE	NEE	NEE	Nvt.

Op basis van deze evaluatie en de reeds uitgevoerde onderzoeken, kan gesteld worden dat er geen verder onderzoek op de site noodzakelijk is.

3.3 Onderzoekstechnieken

Niet van toepassing.

3.4 Afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk

Alle afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk, de geldende wettelijke basis voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek in Vlaanderen, moeten worden gemeld en gemotiveerd.

In het Programma van Maatregelen voor dit onderzoeksgebied worden geen afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk voorzien.

3.5 Randvoorwaarden.

Niet van toepassing.

4 BESLUIT

Op basis van het onderzochte kaartenmateriaal en de controleboringen, kan worden besloten dat het onderzoeksgebied tot in de 20^e eeuw een zeer nat gebied is geweest, dat ogenschijnlijk nooit voor bewoning of zelfs landbouw is gebruikt. Waarschijnlijk was het gebied slechts seizoenaal bereikbaar, mogelijk enkel door middel van vlonderpaden. Deze natte en onherbergzame bodemgesteldheid heeft alles te maken met de aanwezigheid van de rivier de Mandel, die breed meanderend de vallei doorsnijdt. Het onderzoeksgebied bevindt zich dus in een komgebied van deze rivier. Deze komgebieden aan weerszijden van de rivier zijn al ten minste in de middeleeuwen gebruikt als rootweiden voor vlas. In de productie van vlas ligt ook de industriële oorsprong van de Mandelvallei, die zich liet voortstuwen door de aanwezigheid van de Mandel als waterweg. Deze was voor het transport van goederen essentieel.

In de 19^e en 20^e eeuw verandert het gebied radicaal van uitzicht, maar de achterliggende idee blijft dezelfde: industrie en efficiënt transport. De industriegebieden breiden zich uit en het kanaal Roeselare-Leie is hierbij een katalysator.

Het onderzoeksgebied zelf is een belichaming van deze ontwikkeling: de industrialisatie aan de ene en het kanaal aan de andere kant, deze twee elementen hebben in de 20^e eeuw ook het onderzoeksgebied bereikt. De impact hiervan is nefast: in het grootste deel van het onderzoeksgebied is de natuurlijke alluviale opbouw verstoord en vervangen door recent bouwpuin, enkel in een smalle strook aan de noordkant van het onderzoeksgebied kon onder een pakket zand nog een glimp worden opgevangen van de oorspronkelijke, natte en moerassige bodem.

De bureaustudie heeft dus toegelaten een duidelijk antwoord te bieden op de vraag of zich al dan niet een archeologische site binnen het projectgebied bevindt.

Bijgevolg is verder onderzoek op de site niet noodzakelijk en is het bepalen van een vervolgstategie evenmin noodzakelijk.

5 LIJST VAN GEBRUIKTE GRONDPLANNEN

PLAN NR	Onderwerp	Analoog/digitaal aangemaakt
NR 01	Situering van het projectgebied op het gewestplan en de topografische kaart	digitaal

6 LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied op het gewestplan, aanmaakschaal 1:1	5
--	---

Hembyse Archeologie is een handelsnaam van Hembyse bvba.

Maatschappelijke zetel: Kastanjestraat 26, 9000 Gent

BTW: BE 0677.720.687

IBAN: BE25890214307282

BIC: VDSP BE 91

Tel. 0032 472 89 97 66

E-mail: bart@hembyse.net

Website: www.hembyse.net

HEMBYSE

